

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії України і методики викладання історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ

Компетентнісний підхід на уроках історії

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії України і методики
викладання історії
Протокол № 1 від 26 серпня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Компетентнісний підхід на уроках історії
Викладач (-і)	Галицька-Дідух Тамара Вячеславівна
Контактний телефон викладача	59-60-06
Е-mail викладача	tamara.halytska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 ЄКТС 180 год. 26 лекції, 34 семінари, 120 – самостійна робота залік
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вівторок 15.00
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> вивчення є компетентнісний підхід на уроках історії в закладах загальної середньої освіти. Сучасна система освіти виявляє прагнення відповідати прогресивному розвитку суспільства через активний пошук нових методологічних підходів до її реформування. Один із таких підходів – компетентнісний, що визначається як ефективний інструмент оновлення освіти та досягнення її сучасної якості. Останніми роками цей підхід став предметом уважного розгляду в освітніх просторах Європи та України. Компетентнісний підхід виступає як відповідь на нові вимоги економіки постіндустріального суспільства. Вираження результатів освіти у термінах компетентності передбачає їх інтеграційний характер, співвіднесеність з ціннісно-смісловими характеристиками особистості та практико-орієнтовану спрямованість. Поширення та визнання компетентнісного підходу обумовлені перенесенням акцентів від змісту навчання до його результатів, відокремленням від знань та переходом до розвитку особистості.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета – засвоєння і поглиблення теоретичних та практичних знань, умінь і навичок студентів з дисципліни, розуміння значення компетентнісного підходу в умовах модернізації освіти через призму створення умов і самореалізації кожної особистості, яка формується в умовах лібералізації економіки і демократичних перетворень в Україні; формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв’язування стандартних і нестандартних комплексних задач у професійній педагогічній діяльності в навчальних закладах середньої освіти, що характеризується комплексністю та невизначеністю умов; формування професійних компетентностей майбутніх учителів історії і суспільствознавчих предметів з фаховими інтересами до впровадження інноваційних технологій з метою безперервного подальшого навчання та підвищення професійного рівня, що забезпечить високий рівень їх конкурентоспроможності та затребуваності на ринку праці. Дисципліна сприяє виховання високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України. <i>Завдання.</i> дослідити компетентнісний підхід як необхідну умову і пріоритетний напрям модернізації системи освіти; навчитися створювати умови для набуття необхідних компетентностей; розробити механізм впровадження компетентнісного підходу в освітню систему; навчити цілеспрямовано формувати в учнів ключові і предметні компетентності в їх органічній єдності та у проекції на моніторинг навчальних досягнень. Одним з головних завдань курсу є формування в молодого покоління суспільної свідомості, культури, моралі, самостійного творчого мислення, вироблення патріотичної орієнтації, прагнення до самореалізації.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності

ЗК 3. Здатність до впевненого, а водночас критичного використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для пошуку, обробки, аналізу, верифікації інформації з різноманітних джерел. Компетентності в природничих науках і технологіях.

ЗК 4. Наукове розуміння природи і сучасних технологій, а також здатність застосовувати його в практичній діяльності; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 6. Здатність вчитися самостійно й автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж навчання в університеті та усього життя, оцінювати прогрес і результати навчання. ЗК

7. Здатність генерувати нові ідеї, вміння диференціювати традиційні та інноваційні способи вирішення завдань та знаходити межі їхнього застосування у навчальному процесі.

ФК 10. Здатність застосовувати інтерактивні методи і сучасні освітні технології навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	26
семінарські заняття / практичні / лабораторні	34
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
сьомий	014 середня освіта (історія)	четвертий	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Компетенція, компетентність. Компетентісний підхід. проблематика, реалізація, перспективи	4	4	12
Тема 2. Компетентісний підхід в європейській педагогічній освіті	4	4	12
Тема 3. Концептуальні основи формування ключових компетенцій учасників навчально-виховного процесу	2		12
Тема 4. Формування предметних компетенцій на уроках історії. Логічна інформаційна	6	4	12
Тема 5. Науково-пошукова та дослідницька компетентність.	2	4	12
Тема 6. Проектна діяльність	4	4	12
Тема 7. Самоосвітня компетентність		4	12
Тема 8. Полікультурна і міжкультурна компетентності	4	4	12
Тема. Формування толерантності на уроках історії		2	12
Тема 9. Інформаційно-комунікаційна компетентність		4	12
ЗАГ.	26	34	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

ЗАГАЛЬНА СИСТЕМА оцінювання

Університетськ а	Національна шкала	Шкала ECTS
---------------------	-------------------	------------

90-100	відмінно	5	A
80-89	добре	4	B
70-79			C
60-69	задовільно	3	D
50-59			E
26-49	незадовільно (з можливістю повторного складання)	2	FX
1-25	незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)		F

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Семінарське заняття	5 (40)
Модульна контрольна (включно із самостійною роботою)	20 (40)
Індивідуальне завдання	20
Максимальна кількість балів (залік)	100

Критерії оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях "Компетентнісний підхід на уроках історії" (5-бальна система)

5 балів — Відмінно.

Студент дає вичерпну та структуровану відповідь на запитання, охоплюючи всі основні аспекти теми. Відповідь є логічною, обґрунтованою та правильною з теоретичного і практичного боку. Відповідь ґрунтується на чітко визначених поняттях і концепціях, їхній аналізі та застосуванні. Студент демонструє високу компетентність у використанні теоретичних знань для пояснення матеріалу.

Виступ є добре аргументованим, студент переконливо пояснює свою точку зору, підтримуючи її конкретними прикладами. Студент демонструє здатність до критичного осмислення матеріалу, аналізує і синтезує інформацію, пропонує нові ідеї або точки зору, де це доречно. Приклади детально розкривають зміст теми, а також показують практичне застосування знань у реальних ситуаціях. Всі приклади відповідають поставленим запитанням і є важливими для розуміння теми. Береа активну участь у дискусіях, груповій роботі.

Виступ містить мінімум граматичних і стилістичних помилок, мовлення чітке, логічне і зрозуміле. Студент виразно викладає думки, дотримуючись академічного стилю. Відповідь має чітку логічну структуру (вступ, основна частина, висновки), що дозволяє слухачам легко зрозуміти основні ідеї.

4 бали — Добре.

Студент дає правильну відповідь на запитання, охоплює більшість ключових моментів, але відповідь може бути менш глибокою або деякі аспекти теми не розкриваються повністю. Відповідь в основному коректна, проте у деяких випадках студент може неточно застосовувати теоретичні поняття або недостатньо глибоко пояснювати певні аспекти. Студент підтримує свою відповідь прикладами з навчального матеріалу, але ці приклади можуть бути менш яскравими або недостатньо точно підібраними. Студент проявляє здатність до критичного аналізу, але не завжди глибоко розглядає можливі альтернативні погляди чи аналізує суперечливі моменти в матеріалі. Приклади надані і, в основному, відповідають темі. Деякі приклади можуть бути недостатньо детально розкриті, або ж не повністю відповідати контексту питання.

Аргументація переважно логічна, але деякі моменти потребують уточнень. Бере участь у дискусіях, груповій роботі. Виступ має деякі граматичні помилки, але в цілому зрозумілий і чіткий. Використання термінів правильне, але інколи є незначні похибки у формулюваннях. Виступ структурований, але може бути трохи неузгодженим, деякі ідеї можуть бути викладені не в найкращій послідовності.

3 бали — Задовільно.

Студент відповідає на питання, але не охоплює всі важливі аспекти теми або залишає деякі питання без пояснення. Відповідь є неповною або дещо поверхневою. Теоретичні поняття застосовуються непослідовно, можуть бути не зовсім правильно інтерпретовані або неповно розкриті. Студент наводить приклади, але вони не завжди релевантні або детально пояснені. Інколи відповіді виглядають загальними або поверхневими. Студент може відсутність критичного осмислення матеріалу, аналіз фактичних помилок або відсутність власної точки зору на питання. Відіграє пасивну роль груповій роботі. Виступ містить помилки у граматиці, стилі чи пунктуації, але вони не заважають розумінню змісту. Формулювання можуть бути не зовсім чіткими. Виступ частково структурований, деякі частини відповіді не зовсім логічно пов'язані, виклад може бути хаотичним.

2 бали — незадовільно

Відповідь є поверхневою, або неправильна. Теоретичні поняття застосовуються некоректно. Студент погано орієнтується в поняттях, не здатний чітко роз'яснити основні аспекти теми. Відсутні переконливі приклади, або наведені приклади є нерелевантними і не пояснюють тему. Студент не аналізує аспекти комп. підходу. Студент наводить приклади, але вони не відповідають поставленому завданню. Виступ має суттєві змістові, граматичні та лексичні помилки, які ускладнюють розуміння змісту. Відповіді на запитання виглядають невизначеними або без логічної послідовності.

1 бал — Незадовільно.

Студент не зміг дати правильну відповідь на запитання або зовсім не надав жодної відповіді. Відповідь є абсолютно неправильною або неадекватною. Студент не орієнтується в темі, не розуміє основні поняття або їх не застосовує. В груповій роботі участі не бере. Прикладів не наводить. Виступ не має жодної структури, виклад безсистемний.

Критерії за контрольну роботу

Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень (теоретичні питання)
1-2	Студент фактично не знає предмета, не володіє необхідними для виконання завдань уміннями, має обмежені знання теоретичного матеріалу, не розуміє специфіку використання методів, прийомів, засобів на уроках історії на основі реалізації комп підходу. Не наводить приклади використання на практиці
3-6	Студент володіє елементарними теоретичними знаннями з комп підходу, має елементарні вміння і навички. При наведенні прикладів робить значні помилки.
7-9	Студент без помилок описує теоретичний матеріал, класифікує типи і види уроків, знає підходи щодо організації навчальної діяльності на основі комп підходу в загальних рисах. Наводить приклади використання на практиці з окремими помилками, плутає поняття, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю.
10-11	у цілому послідовно й логічно, самостійно відтворює навчальний матеріал теми із реалізацією комп підходу, володіє інтерактивними технологіями в навчальній діяльності, виявляє розуміння застосування методів, прийомів, засобів навчальної діяльності, володіє навичками застосування їх на практиці. Студент припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту, або при аналізі практичного матеріалу. Не виявляє творчості.
12-13	студент володіє виявив глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, зокрема, знає закономірності, принципи, методи, форми і

	засоби навчання школярів в рамках реалізації компетентнісного підходу; види пізнавальних умінь і можливостей учнів з історії, способи вивчення пізнавального інтересу учнів, методичні принципи і прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів ін., знає і використовує індивідуальний і диференційований підходи, здатен (на) формувати загальні і предметні компетентності в учнів; знає способи мотивації навчання; ознайомлений з найновішими досягненнями вітчизняної та зарубіжної методики, аналізує навчальну програму та навчально-методичну літературу, володіє методикою проведення різних форм організації навчального процесу, використовувати методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів; володіє технологіями оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів з історії на основі компетентнісного підходу; має усвідомлені уміння і навички щодо застосування знань на практиці. володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; виявляє розуміння методичних проблем використання різноманітних технологій; робить аргументовані висновки; зіставляє і систематизує методичний досвід застосування інноваційних технологій в рамках комп підходу; демонструє приклади застосування знань на практиці. Студент демонструє синтетичне мислення, а також здатність створити власний інтелектуальний і творчий продукт на основі глибоких знань і діяльнісного, компетентнісного, особисто-орієнтованого підходів. Студент усвідомлює призначення професійної діяльності вчителя історії і суспільствознавчих предметів, а також потребу систематично підвищувати професійну кваліфікацію через навчання впродовж навчання в університеті і життя.
Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень (практичне запитання)
1-3	Студент не може практично застосувати знання з комп підходу. Мета і завдання не поставлені або майже не ставляться. Студент не використовує індивідуально-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи.
4-8	Студент елементарно практично застосовує знання з компетн. підходу і здатен це реалізувати на прикладах. Методи, які застосовуються, не відповідають меті і завданням уроку, змісту і характеру навчального матеріалу, готовності до засвоєння. Учитель не заохочує індивідуальні навчальні досягнення учнів, діяльнісний і компетентнісний підходи реалізовані на слабкому рівні.
9-13	Студент загалом практично застосовує знання. Інноваційні методи, які застосовуються, відповідають змісту і характеру навчального матеріалу, готовності учнів до засвоєння, але не відповідають меті і завданням уроку. Відповідно до змісту навчального матеріалу та методів роботи студент не підбирає оптимальні форми організації пізнавальної діяльності. Матеріал перевантажений зайвими фактами, основні теоретичні положення не виділені.
14-17	Студент використовує індивідуально-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи. Володіє практичним застосуванням інноваційних технологій (але не виявляє творчості, є не значні прогалини) Стимулює обґрунтування, аргументацію відповідей учнів, в тому числі з використанням фактів з інших галузей знань, заохочує ініціативу і самостійність учнів, заохочує індивідуальні навчальні досягнення, але не може сформулювати синтетичне мислення в учнів.
18-20	Студент враховує особливості диференційованого навчання (враховує особливості пам'яті, уваги, мислення, темпу засвоєння, рівня розуміння, здоров'я і т.п.), проблемного навчання (проблемні питання і ситуації, в тому числі і на стику наук), діалогового навчання (вільне обговорення і дискусії), рефлексивного навчання (оцінки учнями корисності уроку, свого психологічного стану), колективної мислительної діяльності, передбачена рефлексія, вміння порівнювати досягнуті результати на уроці з очікуваними. Застосовує різноманітні варіанти поєднання

	методів, прийомів формування мислительних дій учнів. Студент демонструє здатність створити власний учительський стиль з реалізацією компетентнісного підходу, в основі якого є ефективне використання сучасних інновацій.
Критерії індивідуальної роботи	
Бал	Критерії оцінювання навчальних досягнень
1-2	Проект або відсутній або виконаний із значними помилками, що свідчить неможливість використання студентом вмінь і навичок на практиці.
3-4	Студент знає підходи щодо організації навчально-виховної діяльності вчителя історії на основі компетентнісного підходу, однак на практиці задовільно їх реалізовує. Відбір інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу є не повним; створює кейс із значними помилками.
5-6	знає підходи щодо організації навчальної діяльності учителя історії з реалізацією компетентнісного підходу, однак на практиці задовільно їх реалізовує. При відборі інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу робить значні помилки; створює кейс, не використовуючи інновацій.
7-8	Студент добре володіє навичками застосування навчальної діяльності на практиці, при відборі інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу робить не значні помилки; створює кейс, однак виявляє відсутність творчості, повністю реалізує компетентнісний підхід.
9-10	Студент здійснює відбір інформаційного, навчально-пізнавального матеріалу; здійснює вдаль проектування, організацію та підготовку творчих кейсів; студент виявляє вміння включити усіх учнів в інноваційну навчальну діяльність; здійснювати контроль; аналізувати кінцеві результати, оптимально поєднувати теоретичний і практичний аспекти навчання за умови використання інновацій; та етапів розробки технологій. Студент здатний презентувати власні моделі розробок по конкретним урокам, готує різноманітний роздатковий матеріал, створює різнотипні комп'ютерні програми адаптовані до школи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент немає нб (або відпрацьоване), немає негативних оцінок за семінари (або відпрацьовані), немає негативних оцінок за колоквіуми (або відпрацьовані), немає негативних оцінок за індивідуальне завдання (або відпрацьовані). Підсумкова оцінка вище 50 балів
Підсумковий контроль	Семестровий контроль у формі заліку передбачає, що підсумкова оцінка (у стобальній шкалі) з навчальної дисципліни визначається як сума оцінок за поточний контроль знань
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи: написані вчасно, студент немає негативних оцінок за письмові роботи (або відпрацьовані), немає нб (або відпрацьовані). Поточні оцінки позитивні або відпрацьовані, самотійна робота оцінена на позитивну оцінку, індивідуальне завдання виконано на достатньому рівні. У випадку негативної оцінки на третьому талоні або не допуску до нього внаслідок не виконання навчального плану студент має право на повторне вивчення курсу, яке регулюється Положенням про порядок повторного вивчення дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS. Режим доступу: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf Положення про порядок навчання здобувачів освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника розроблене відповідно до Закону України «Про вищу освіту» і регламентує умови навчання здобувачів вищої освіти університету за індивідуальним графіком. Режим доступу: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriadok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf	

Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету: [Наказ №529 від 27.09.2022 р. “Про внесення змін і доповнень до діючих положень університету” https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96529-%D0%B2%D1%96%D0%B4-27.09.2022.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96529-%D0%B2%D1%96%D0%B4-27.09.2022.pdf)

[Наказ №530 від 27.09.2022 р. “Про введення в дію нової редакції Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника” https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96530-%D0%B2%D1%96%D0%B4-27.09.2022.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96530-%D0%B2%D1%96%D0%B4-27.09.2022.pdf)

[Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника \(нова редакція\). https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf)

[Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності \(нова редакція\) https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-Комісію-з-питань-етики-та-академічної-доброчесності.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-Комісію-з-питань-етики-та-академічної-доброчесності.pdf)

[Положення про запобігання академічному плагіату \(нова редакція\) https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/10/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf)

[Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf)
[Наказ 1093 про створення комісії https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/nakaz-1093_-pro-stvorennia-komisii.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/01/nakaz-1093_-pro-stvorennia-komisii.pdf)

[Наказ 1099 від 31.12.24р. Про зміну в складі Комісії з етики та академічної доброчесності https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/01/nakaz-1099-vid-31.12.24r.-pro-zminu-v-skladi-komisii-z-etyky-ta-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf](https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/01/nakaz-1099-vid-31.12.24r.-pro-zminu-v-skladi-komisii-z-etyky-ta-akademichnoi-dobrochesnosti.pdf)

[Склад комісії з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника](#)

[Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”](#)

<https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Відвідування занять-є обов’язковими!!! Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується документом [Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника](#) .

Неформальна освіта:

Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується документом [Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchennia-dystsyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf)

8. Рекомендована література

Бакка Т., Загребельна Н, Кравченко О. Формування медіаосвітніми засобами історико-біографічного та історико-психологічного портрета П. Куліша. Історія в школі. Науково-методичний журнал для вчителів. 2019. № 7–8. Липень–серпень. С. 23–29.

Баханов К.О. Лабораторно-практичні роботи у викладанні історії України. К.. Генеза, 1996. 205 с.

Баханов К. Навчання історії за інтегрованою системою. Історія в школі. 2000. № 2. С. 14–18.

Баханов К. Навчання історії за проектною системою. Історія в школі. 2000. № 3. С. 33–41.

Баханов К. Технологія групової творчої справи в навчанні історії в школі. Історія в школах України. 2000. № 1. С. 23–28.

Баханов К. Учнівські компетенції як складова програм з історії для 12-річної школи. Історія в школах України. 2004. № 7. С. 7–11.

Бондаренко Н. В. Storytelling як комунікаційний тренд і всепредметний метод навчання [Storytelling as a communication trend and a method of teaching all subjects in school]. Молодь і ринок. 2019. № 7 (174). С. 130–138. DOI. <https://doi.org/10.24919/23084634.2019.176194>. . (дата звернення: 20.04.2024)

Власов В. Викладання пропедевтичного курсу «Вступ до історії. 5 клас». пошук шляхів реалізації компетентнісного підходу. Історія і суспільствознавство в школах України. теорія та методика навчання. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 3–11.

Власов В. Методика контролю навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісно-орієнтованого навчання. Історія в школах України. 2007. № 6. С. 15–21.

Гриценко А. Формування інформаційної компетентності. аналіз теоретичного поняття. Історія в школі. 2013. Липень–серпень. С. 12–15.

Гриценко А. Дослідження структури та складових елементів інформаційної компетентності старшокласників у процесі її формування. Історія в сучасній школі. 2013. № 10. С. 27–24.

Десятов Д. Використання мережевих технологій як засобу організації кооперативної діяльності учнів в процесі навчання історії. Історія в школі. 2013. Липень–серпень. С. 16–19.

Десятов Д. Використання ВЕБ-КВЕСТУ як методу розвитку дослідницьких умінь учнів у процесі навчання історії. Історія в школі. 2012. Вересень. С. 22–25.

Желіба О. Використання схеми «Політична система» на прикладі уроків в 6 класі, присвячених питанням державного життя. Історія і суспільствознавство в школах України. теорія та методика навчання. 2015. № 1–2. С. 20–22. Режим доступу: https://www.academia.edu/23137245/Використання_схеми_Логічна_піраміда_на_у_р%25.

Желіба О. Теорія та методика навчання історії. форми уроку історії (на допомогу викладачу вищої школи). Історія в школі. 2014. № 3. С. 31–39. . (дата звернення: 20.04.2024)

Жидкова Н. Міжпредметні та внутрішньо курсові зв'язки як засоби формування між предметної компетентності на уроках правознавства в учнів 10 класів. Молодь і ринок. 2015. № 5. С. 88–94. URL. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_5_21. . (дата звернення: 20.04.2024)

Журба Л. Проблемні ситуації та способи їх створення на уроках новітньої історії України. Історія в школі. 2006. № 6. С. 28–33.

Колеснікова М. С. Критичне мислення майбутнього вчителя історії як показник якості професійної підготовки. Дидаскал. 2020. № 20. С. 101–104. URL. <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/13753>. . (дата звернення: 05.04.2024)

.Коляда І. Урок-історична вікторина – ефективна форма організації реалізації засад особистісно-орієнтованого навчання. Історія в школі. 2005. № 1. С. 22–26.

Кучерук С. Провідники в минуле, або писемні джерела історії. Історія і суспільствознавство в школах України. теорія та методика навчання. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 36–40.

Ладиченко Т. Компетентнісний підхід до вивчення історії на прикладах підручників з всесвітньої історії. Історія в рідній школі. Науково-методичний журнал. 2020. Листопад–грудень. № 6 (224). С. 19–21.

Литвин І. В. Використання історичних постатей на уроках історії України з метою патріотичного виховання в школі (на прикладі образу Івана Мазепи). Сучасний виховний процес. сутність та інноваційний потенціал. матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН

України за 2016 рік / за ред. І. Д. Бега, Ж. В. Петрочко. Вип. 5. Івано-Франківськ. НАІР, 2017. С. 140–144. URL. <http://lib.iitta.gov.ua/708034/3/Сучасний%20виховний%20процес%20ред2.pdf>. . (дата звернення: 11.04.2024)

Маринченко Г. Сторітеллінг як інноваційний метод в українській педагогіці та його використання на уроках історії. Теорія та методика навчання суспільних дисциплін. 2019. Випуск 7. С. 10–13.

Матешук І. Чи можна побачити минуле, або Історія на карті. Історія і суспільствознавство в школах України. теорія та методика навчання. 2018. Травень–червень. № 3 (73). С. 22–24.

Методичні рекомендації про викладання історії у 2020/2021 навчальному році (Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 11.08.2020 № 1/9- 430). URL. <https://www.historyua.com/2020/08/12/metodychni-rekomendatsiyi-provykladannya-istoriyi-u-2020-2021-navchalnomu-rotsi/>. . (дата звернення: 17.04.2024)

Мороз П. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України. методичний посібник. К.. Педагогічна думка, 2012. 128 с. URL. <https://core.ac.uk/download/pdf/19596103.pdf?repositoryId=341>. . (дата звернення: 20.04.2024)

Осадчук Р. Теоретико-методологічні засади використання між предметних зв'язків в умовах фундаменталізації змісту суспільно-гуманітарних предметів у старшій школі. Історія в школі. 2012. Травень–червень. С. 20–22.

Основи критичного мислення. методичний посібник для вчителів / за ред. О.І. Пометун, І.М. Сущенко. Д.. ЛІРА, 2016. 156 с.

Островський В. Тестовий контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів з історії в контексті компетентнісного підходу. Історія в школах України. 2010. № 2. С. 4–13.

Пометун О., Гупан Н., Власов В. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі. методичний посібник. К. . ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.

Пометун, О. Реалізація компетентнісного і діяльнісного підходів у сучасному підручнику історії. Український Педагогічний журнал. 2015. (2), 146–157.

Пометун О., Гупан Н. Таксономія Б. Блума і розвиток критичного мислення школярів на уроках історії. Український педагогічний журнал. 2019 р. № 3. С. 50- 58.

Пометун О., Гупан Н. Як розвивати критичне мислення учнів за допомогою нового підручника з історії України. Історія і суспільствознавство в школах України. теорія та методика навчання. 2018. Березень–квітень. № 2 (72). С. 69– 77.

Горбачова І. Професійна мобільність учителя з позиції компетентнісного підходу. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів. теорія і практика . матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., Харків, 10 квіт. 2018 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди [та ін. ; за ред. С. Т. Золотухіної, І. І. Дорожко]. Харків . Стил-Издат, 2018. С. 142–145.

Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. Історія в школах України. 2007. № 6. С. 3–13.

Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. К.. «Вид-во А.С.К.», 2004. 192 с.

Безсметрна В. І. Формування інноваційної особистості на уроках історії шляхом впровадження компетентносного підходу . метод. посіб. Карлівка, 2022. 61 с. Режим доступу. <https://library.megu.edu.ua.9443/jspui/handle/123456789/3651>(дата звернення: 07.04.2024)

Мороз, О. В., Сеньківська, Г. Я., & Легін, В. Б. Особливості формування компетентнісного підходу у вивченні історико-культурних процесів суспільства у ЗЗСО. Академічні візії. 2023. (16). вилучено із <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/211> (дата звернення: 19.04.2024)

Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. Історія в школах України. 2007. № 6. С. 3–7.

Тележинська А. Використання комп'ютерно-орієнтованих технологій у процесі викладання історії у ЗНЗ. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці

фахівців. методологія, теорія, досвід, проблеми. 2013. Вип. 36. С. 53–56. URL. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Sitimn_2013_36_14.

Терно С. Історичне мислення. як його розвивати ? Історія в школах України. 2007. № 5. С. 8–10.

Терно С. Історичні поняття. структура і способи визначення. Історія в школах України. 2003. № 3. С. 36–37.

Терно С. Методика розвитку критичного мислення школярів у процесі навчання історії. Посібник для вчителя. Запоріжжя. Запорізький національний університет, 2012. 70 с. URL. http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/Terno_Methodology.pdf.

Терно С. Ознайомлення учнів із системою понять історичних курсів (Класифікації та шляхи формування понять). Історія в школах України. 2003. № 4. С. 24–26.

Терно С. Умови формування наукових понять у учнів на уроках історії. Історія в школі. 2000. № 1. С. 9–12.

Турянська О. Методика особистісно орієнтованого навчання історії в школі. навч. посіб. Луганськ. Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2012. 222 с.

Фідря О. Як розвивати знання. Історія в школах України. 2005. №4. С. 12–14; 2006. № 3. С. 9–14.

Фідря О. Роль та місце історичної особи на уроках історії. Історія в школах України. 2003. № 4. С. 26–31.

Фідря О. Методологія історії та формування хронологічних і просторових компетенцій учнів. Історія в школі. 2003. № 3. С. 18–23.

Фрейман Г. Формування аксеологічної компетентності на уроках історії України в 11 класі. Історія в школах України. 2007. № 6. С. 13–14.

Шкільна І. М. Теоретичний аспект формування національно-культурної ідентичності у старших підлітків. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. 2017. Вип. 21 (2). С. 345–357. URL. <https://lib.iitta.gov.ua/709819/1/33.pdf>. (дата звернення: 20.04.2024)

Шульга О. Інформаційні технології як один із сучасних засобів навчання на уроках історії. Історія в школі. 2013. Червень. С. 27–30. (дата звернення: 15.04.2024)

Яковенко Г. Методика навчання історії. навчально-методичний посібник. Харків. Видавництво ХНАДУ, 2017. 324 с.

Carter G., Korostyshevsky D. Valuing Process Over Product. Using Writing to Teach History in the Undergraduate History Classroom. Teaching History. A Journal of Methods. 2021. Vol. 46. № 1. P. 10–21. DOI. <https://doi.org/10.33043/TH.46.1.10-22>. (дата звернення: 20.07.2024)

Dunn J. The Historian's Responsibility for the Future. Recording Covid-19 for the Next Generation. Teaching History. A Journal of Methods. 2021. Vol. 46 № 1. P. 23–25. DOI. <https://doi.org/10.33043/TH.46.1.23-25>. (дата звернення: 20.07.2024)

Garrone-Shufren S. Preparing Teachers to Teach the Language of History. Teaching History. A Journal of Methods. 2020. Vol. 45. № 2. P. 2–17. DOI. <https://doi.org/10.33043/TH.45.2.2-17>. (дата звернення: 27.04.2024)

Hughes R. Assessment in the History Classroom. Teaching History. A Journal of Methods. 2019. Vol. 44. № 2. P. 51–56. DOI. <https://doi.org/10.33043/TH.44.2.51-56>. (дата звернення: 20.04.2024)

Erekson K. Putting History Teaching «In Its Place». Journal of American History. March 2011. Volume 97. Issue 4. P. 1067–1078. DOI. <https://doi.org/10.1093/jahist/jaq066>. (дата звернення: 03.04.2024)

Pearson B, Brasington B, Bowman T. «I Don't Want to be a Historian! I Just Want to be a History Teacher!» A West Texas Historical Methods Odyssey. Teaching History. A Journal of Methods. 2019. Vol. 44. № 1. P. 2–27. DOI. <https://doi.org/10.33043/TH.44.1.28-56>. (дата звернення: 20.05.2024)

Young C. Embracing the Digital Revolution in the History Classroom. Teaching History. A Journal of Methods. 2018. Vol. 44. № 2. P. 2–16. DOI. <https://doi.org/10.33043/TH.43.2.2-16>. (дата звернення: 29.04.2024)

Віртуальна та доповнена реальність. як нові технології надихають вчитися. URL. <https://osvitoria.media/opinions/virtualna-ta-dopovnena-realnist-yakoyu-mozhe-butysuchasna-osvita/>

Bondarenko, O., Pakhomova, O., Lewoniewski, W. (2019). The Didactic Potential of Virtual Information Educational Environment as a Tool of Geography Students Training. In. Kiv, A. E.,

Shyshkina, M. P. (eds.) Proceedings of the 2nd International Workshop on Augmented Reality in Education (AREdu 2019), Kryvyi Rih, Ukraine, March 22, 2019, CEUR-WS.org, pp. 13–23.

Computer game as an element of modern culture. [Electronic resource] Access mode. <http://ua.texttr.com/erat-8411-1.html> (дата звернення: 20.04.2024)

Pellas, N., & Kazanidis, I. (2019). "Exploring the Potential of Virtual Reality in History Education." 2019 11th International Conference on Education Technology and Computers (ICETC), 13-15.

Squire, K., & Jan, M. (2007). "Mad City Mystery. Developing scientific argumentation skills with a place-based augmented reality game on handheld computers." *Journal of Science Education and Technology*, 16(1), 5-29.

Sun, C., et al. (2018). "An Exploration of the Application of Augmented Reality in History Education." 2018 13th International Conference on Computer Science & Education (ICCSE), 354-358.

Хміль Наталія; Галицька-Дідух Тамара; Цяньці Ван. Використання віртуальної і доповненої реальності в українській освіті. *Академічні візії*. 2023. №22. <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/505> (дата звернення: 20.04.2024)

Галина Батрбеківна Черушева, Тетяна Олександрівна Кравцова, Тамара Вячеславівна Галицька-Дідух. Актуальні проблеми викладання педагогічних дисциплін. формування інтерактивного онлайн-середовища. *Академічні візії*. 2023. №19. <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/384>(дата звернення: 20.04.2024)

Ухналь О. Компетентнісний підхід до підготовки майбутніх учителів історії у закладах вищої педагогічної освіти.. *Молодий вчений*. 2020. 4 (80), 169-172. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-36> (дата звернення: 20.04.2024)

Halutska-Didukh T. Formation of competence «initiative and entrepreneurship» in lessons of history of Ukraine (the 10th grade). *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 2020. No 7 (1). S. 177–183.

Андрющенко, Т. К. (2023). Компетентнісний підхід як стратегічний напрямок розвитку освіти в Україні. теоретичний аспект / О.В. Педагогічна освіта. теорія і практика. Збірник наукових праць -Кам'янець-Подільський.. Видавець ПП Зволейко Д.Х., 2023. Вип. 13. 8-12

Синергетичний підхід до проєктування життєвого простору особистості . зб. наук. матеріалів III Міжнарод. наук.-практ. конф. (27-28 квітня 2023 р., м. Полтава). Полтава, 2023. 359 с. Режим доступу. http://elcat.pnpu.edu.ua/docs/%D0%A1%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9_2023.pdf (дата звернення: 20.04.2024)

Викладач Галицька-Дідух Т.В., доцент кафедри історії України і методики викладання історії